

Soạn bài Nghĩa của câu (tiếp theo) - Ngữ văn lớp 11

LUYỆN TẬP

Câu 1. Phân tích nghĩa sự việc và nghĩa tình thái trong các câu sau:

a) *Ngoài này nắng đỏ cành cam*

Chắc trong ấy nắng xanh lam ngọn dừa.

(Tố Hữu - *Tiếng hát sang xuân*)

b) *Tám ảnh chụp hai mẹ con kia rõ ràng là mẹ Du và thằng Dũng.*

(Nguyễn Hồng - *Mợ Du*)

c) *Thật là một cái gông xứng đáng với tội án sáu người tử tù.*

(Nguyễn Tuân - *Chữ người tử tù*)

d) *Xưa nay hắn chỉ sống bằng giật cướp và dọa nạt. Nếu không còn sức mà giật cướp, dọa nạt nữa thì sao? Đã đành, hắn chỉ mạnh vì liều.*

(Nam Cao - *Chí Phèo*)

Trả lời:

a)

- Nghĩa sự việc: hiện tượng thời tiết (nắng) ở hai miền Nam/ Bắc có sắc thái khác nhau.

- Nghĩa tình thái: phỏng đoán với thái độ tin cậy cao (từ "chắc").

b)

- Nghĩa sự việc: ảnh của mẹ Du và thằng Dũng.

- Nghĩa tình thái: khẳng định sự việc ở mức độ cao (từ "rõ ràng là").

c)

- Nghĩa sự việc: Cái gông (to nặng) tương xứng với tội án tử tù.

- Nghĩa tình thái: khẳng định một cách mỉa mai (từ "thật là").

d)

Soạn bài Nghĩa của câu (tiếp theo) - Ngữ văn lớp 11

- Nghĩa sự việc của câu thứ nhất nói về cái nghề của Chí Phèo (cướp giết và dọa nạt).
- Nghĩa tình thái: nhấn mạnh bằng từ *chỉ*.
- Ở câu 3: *đã đành* là từ tình thái, hàm ý công nhận một sự thực rằng hấn mạnh vì liều (nghĩa sự việc), nhưng cái mạnh vì liều ấy cũng không thể giúp hấn sống khi không còn sức cướp giết, dọa nạt nữa.

Câu 2. Xác định những từ ngữ thể hiện nghĩa tình thái trong các câu sau:

- a) *Nói của đáng tội, thằng bé hay ăn chóng lớn lắm.*
- b) *Cuộc đấu tranh chống lại kẻ thù có thể còn gay go, quyết liệt hơn nữa.*
- c) *Nó mua chiếc áo này những hai trăm ngàn đồng đấy.*
- d) *Anh đã hẹn đến dự sinh nhật kia mà!*

Trả lời:

- a) Cụm từ tình thái: *nói của đáng tội* (thừa nhận việc khen này là không nên làm với đứa bé).
- b) Từ tình thái: *có thể* (nêu khả năng).
- c) Từ tình thái: *những* (đánh giá mức độ giá cả của chiếc áo là cao).
- d) Từ tình thái: *kia mà* (nhắc nhở để trách móc).

Câu 3. Chọn từ ngữ tình thái với mỗi câu để câu có nghĩa tình thái phù hợp với nghĩa sự việc. (SGK trang 20)

Trả lời:

- a) Cần điền tình thái từ *hình như* vào vị trí còn trống trong câu văn: "*Chí Phèo... đã trông thấy trước tuổi già của hấn, đói rét và ốm đau, và cô độc, cái này còn đáng sợ hơn đói rét và ốm đau*".

Tình thái từ này thể hiện sự phỏng đoán chưa chắc chắn.

- b) Cần điền tình thái từ *để* thể hiện sự phỏng đoán chưa chắc chắn bằng lời vào chỗ trống trong câu: "*Hôm nay trong ông giáo cũng có tổ tôm... họ không phải đi gọi đâu*".

Soạn bài Nghĩa của câu (tiếp theo) - Ngữ văn lớp 11

c) Cần điền tình thái từ *tận* (đánh giá khoảng cách là xa) vào chỗ trống trong câu: "*Bóng bác mệnh mông ngả xuống đất một vùng và kéo dài đến... hàng rào hai bên ngõ*".

Câu 4. Đặt câu với mỗi từ ngữ tình thái sau đây: *chưa biết chừng, là cùng, ít ra, nghe nói, chả lẽ, hoá ra, sự thật là, cơ mà, đặc biệt là, đấy là*.

Trả lời:

Một số câu gợi ý:

- Nó không đến cũng chưa biết chừng. (cảnh báo dè dặt về sự việc)
- Sự thật là tôi đã không dám đến. (thừa nhận và khẳng định)
- Bài nói chuyện hay, đặc biệt là phần cuối. (khẳng định sự thành công và giá trị của bài nói chuyện)
- Nhưng anh là người có quyền quyết định cơ mà! (nhắc gợi cho người nghe về một sự thật)